

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies

Haziran 2023, Cilt: 2, Sayı: 2, ss.313-331

June 2023, Volume: 2, Issue: 2, pp.313-331

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale Başvuru Tarihi / Application Date : 24 Nisan 2023 / 24 April 2023

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date : 21 Mayıs 2023 / 21 May 2023

Makalenin Başlığı / Article Title

Terör ve Anlatı: PKK'nın Ölen Terörist Hikâyeleri

Terror and Narrative: PKK's Stories of Dead Terrorists

Yazar(lar) / Writer(s)

Zafer YILMAZ ve Ahmet GÜVEN

Atıf Bilgisi / Citation:

Yılmaz, Z. ve Güven, A. (2023). Terör ve Anlatı: PKK'nın Ölen Terörist Hikâyeleri. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), ss.313-331, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.33>

Yılmaz, Z. ve Güven, A. (2023). Terror and Narrative: PKK's Stories of Dead Terrorists. *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 2(2), pp.313-331, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.33>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı

5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

www.tradergisi.com

e-posta/e-mail: editortrad@teram.org

TERÖR VE ANLATI: PKK’NIN ÖLEN TERÖRİST HİKÂYELERİ

Zafer YILMAZ*, Ahmet GÜVEN**

ÖZET

Terör örgütleri eylemlerini meşrulaştırmak, yeni üyeler kazanmak ve sempatanlardan destek almak için anlatıları değerlendirmektedirler. Anlatılar terör örgütleri için güçlü araçlardır, çünkü insanların dünya hakkındaki inançlarını ve algılarını şekillendirmeye yardımcı olabilmekte, öngördükleri sözde daha büyük bir amaç veya ideoloji adına şiddet eylemlerini haklı çıkarmak için kullanılabilirler. Terör örgütleri mağduriyet, baskı veya adaletsizlik hissine hitap eden anlatılar geliştirmekte ve bu anlatılar marjinalleştirilmiş veya haklarından mahrum bırakılmış hisseden bireyleri örgüte katmakta işlevsel olabilmektedirler. Bu çalışmada bölücü terör örgütü PKK’nın (Partiya Karkeren Kurdistan / Kürdistan İşçi Partisi), Peñçe-Kilit Operasyonu sürecinde büyük kayıplar verdiği döneme denk düşen 2022 yılı aralık ayında, Avrupa yayını Yeni Özgür Politika gazetesinde yayınladığı ölen terörist hikâyeleri, anlatı araştırmalarının birikimlerinden faydalanarak, çoklu içerik analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Hikâyeler diyalojik -performatif, yapısal, tematik ve referans analizlerine tabi tutulmuş, PKK’nın anlatılarında vücut bulan anlam dünyası yorumlanmıştır. Terörist anlatıların yorumlanmasının, PKK örneğinde, terör örgütünün “kültürel alet çantasını” anlamaya önemli katkı sunacağı savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Terör, Anlatı, PKK, Kültür, Anlam.*

TERROR AND NARRATIVE: PKK’S STORIES OF DEAD TERRORISTS

ABSTRACT

Terrorist groups use narratives to legitimize their actions, recruit new members and gain support from sympathizers. Narratives are powerful tools for terrorist organizations because they can help shape people's beliefs and perceptions about the world and can be used to justify acts of violence in the name of a supposedly greater cause or ideology. Terrorist organizations develop narratives that appeal to feelings of victimization, oppression or injustice, and these narratives can be functional in recruiting individuals who feel marginalized or disenfranchised. In this study, the stories of dead terrorists published by the separatist terrorist organization PKK (Partiya Karkeren Kurdistan - Kurdistan Workers' Party) in the European newspaper Yeni Özgür Politika in December 2022, which coincided with the period when the PKK suffered great losses during Operation Claw-Lock, were examined with

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, zaferyilmaz@ogr.bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0348-8238

* Doçent Doktor, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, aguven@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2452-2992

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 24 Nisan 2023 / 24 April 2023

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 21 Mayıs 2023 / 21 May 2023

multiple content analysis methods by making use of the knowledge of narrative research. The stories were subjected to dialogic - performative, structural, thematic and referential analyses, and the world of meaning embodied in the PKK's narratives was interpreted. It is argued that the interpretation of terrorist narratives, in the case of the PKK, will make a significant contribution to understanding the "cultural toolbox" of the terrorist organization.

Keywords: *Terror, Narrative, PKK, Culture, Meaning.*

GİRİŞ

PKK terör örgütünün Avrupa yayını Yeni Özgür Politika gazetesi, 12 Aralık 2022 tarihli sayısında yayınladığı ölen terörist hikâyesinde örgüt elebaşlarından “Adil Biliki” kod adlı Ramazan Aybi'nin 15 yıl önceki ölümünü şöyle anlatmaktadır:

“...Komutan Adil'in eli kalbinin üstündeydi. Ama kan yoktu. M-16 mermisinin çekirdeği kalbine isabet etmiş, sırtından dışarı çıkmamıştı...

...Artık bedeni yaşam emaresi göstermiyordu... Eli yanına düştü... Artık yapabileceği hiçbir şey yoktu... Nabız da yoktu. [Hamza] komutanının yaşamını yitirdiğine kanaat getirince her iki yanağını öptü. İki kelime, tek cümle morarmış dudaklarından döküldü: 'Şehit düştü'...

...İnsan kalbi durduktan sonra beyni 6-7 dakika daha çalışmaya devam edermiş. Komutanlarının kalbi durmuş, nabızı atmamıştı. Ama o birden tekrar dirilmişçesine Hamza'ya dönerek, 'Bijî Serok Apo, Şehit Namirin' diye seslendi. Hamza sese dönüp bakınca Komutan Adil'in kendisine el salladığını gördü. Ardından tüm gücü ile vadiye doğru koştu. Bu bir mucizeydi...

...Adil, artık daha fazla koşamadığı için vadinin birkaç metrelik sol yamacındaki kayalıklara yöneldi. Kayalıkların arasına ulaştı... Sağ elini yarasına götürdü... Yarasından kan akıyordu... Yumruğunu sıktı... Secdeye gider gibi eğildi...” (Amed, 2022).

PKK'nın söz konusu hikâyesindeki Ramazan Aybi isimli şahıs, 8 Ekim 2007'de Gabar Dağları'nda operasyona giden askeri birliğimizi pusuya düşürüp 13 askeri şehit eden, yine 21 Ekim 2007 günü Dağlıca Karakolu'na baskın düzenleyip 12 askerimizi şehit eden PKK terör örgütü elebaşlarındandır. Aybi, 4 Aralık 2007 günü düzenlenen sınır ötesi operasyonda, çatışmada yaralanmıştır. Kuzey Irak'ın Amedi kentindeki bir

hastanede tedavi gören Ramazan Aybi hikâyede söz edildiği gibi “çatışmada” değil, 25 Ağustos 2008’de hastanede ölmüştür (Milliyet, 2008).

PKK sözde şehitleri için yıllardır albümler ve muhtelif kahramanlık hikâyeleri yayınlamaktadır. Abartılı ve gerçeklerden uzak bu hikâyeler bugüne kadar akademik inceleme konusu olmamıştır. Oysa bu tür hikâyelerin PKK’nın kültürel kodlarını ve anlam dünyasını yorumlamada önemli kaynaklar olduğu düşünülmelidir.

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin 2022 yılının son aylarında büyük başarıyla sürdürdüğü geniş çaplı Pençe-Kilit Operasyonunda bölücü terör örgütü PKK ağır kayıplar vermiştir. PKK’nın aynı süreçte bilhassa yurt dışı yayın organlarında gerek bu operasyon esnasında gerekse de önceki operasyonlarda etkisiz hale getirilen teröristler hakkında sözde kahramanlık hikâyeleri yayınlarını artırdığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada; terör örgütünün 2022 yılı aralık ayında, Avrupa’da yayın yapan Yeni Özgür Politika gazetesinde yayınladığı ölen terörist hikâyeleri, “Anlatı Araştırmalarının” birikimlerinden faydalanarak, derinlemesine içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Hikâyelerdeki örüntüler çıkarılmış, anlatı araştırmalarının klasik (tematik, yapısal, diyalojik / performatif) analiz yöntemlerinin yanı sıra literatüre katkı sağlayacağı düşünülen referans (diğer anlatılara veya büyük anlatılara atıflar) analizleri yapılmış ve yorumlanmıştır. Çalışmada; terörist anlatılarının yorumlanmasının, PKK örneğinde, terör örgütünün kültürel alet çantasını anlamaya katkı sunacağı savunulmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Üzerinde uzlaşmış bir tanıımı olmamakla birlikte anlatı, belirli bir kültür ve bağlam içinden gelir, asgari düzeyde bir özne, eylem ve zaman içerir, değer ve kimlik inşa etmektedir. Sosyal dünyayı anlatisallık yoluyla tanı, anlar ve anlamlandırırız ve sosyal kimliklerimizi anlatılar ve anlatisallık yoluyla oluştururuz (Somers, 1994, s.617). İnsan yaşamının merkezi bir dürtüsü olan anlam yaratma, zorunlu olarak bir anlatı süreci oluşturur (Copeland, 2018, s.233). Hikâyeler hayatımızda önemli olan olaylardan yararlanır ve anlatılan olayların doğrudan kronolojik olarak hatırlanması yerine sürekli olarak anlamların-değerler, yargılar, motivasyonlar, bağlılıklar ve duygular-yerini alır (Barthes, 1977, s.119). Anlatılar kolektif eyleme katılım için gerekçeler sağlar ve bireylerde harekete geçmek için ahlaki bir zorunluluk hissi uyandırabilirler (Polletta,

2006, s.6). Daha da önemlisi, anlatılar sadece bireysel yaşamların zamanına aşkın kolektif değerler aşlamakla kalmaz, aynı zamanda bireylere kolektivitelerine ve onun geleceğine doğru bir şekilde katkıda bulunmak için ideal olarak nasıl yaşamaları ve ölmeleri gerektiğini de söyler (Tölölyan, 1989, s.101).

Terörizm ve anlatı birbiriyle yakından ilişkilidir. Terörizm genellikle siyasi, dini veya sosyal hedeflere ulaşmanın bir aracı olarak şiddet kullanımını meşrulaştıran belirli bir anlatı veya ideoloji tarafından yönlendirilir. Terör örgütleri, üyeleri arasında bir kimlik ve amaç duygusu yaratmak, yeni üyeler kazanmak ve davalarına destek toplamak için anlatıları kullanır. Terör örgütleri tarafından kullanılan anlatılar genellikle eylemlerini algılanan baskı veya adaletsizlik karşısında kahramanca veya gerekli olarak resmeder. Aynı zamanda mağduriyet duygusu yaratmak için kendilerini ya da davalarını hükümet ya da dini bir grup gibi daha güçlü bir gücün saldırısı altındaymış gibi gösteren anlatılar da kullanabilirler. Buna ek olarak, terör eylemlerinin kendisi de hedef alınan nüfusa korku ve savunmasızlık hissi aşıl原因an yeni bir anlatı yaratmanın bir yolu olarak görülebilir. Bu durum, her iki tarafın da eylemlerini meşrulaştırmak için anlatıyı kullandığı bir şiddet ve karşı şiddet döngüsüne yol açabilir. Tüm anlatıların terörizme yol açmadığını ve tüm terörizm faaliyetlerinin belirli bir anlatı tarafından yönlendirilmediğini de belirtmek gereklidir. Bununla birlikte, anlatının terörist faaliyetlerdeki rolünü anlamak, terörizmi önleme ve terörizmle mücadelede etkili stratejiler geliştirmek için çok önemlidir (Casebeer ve Russell, 2005, ss.4-6).

Makalenin girişinde örneklenen Ramazan Aybi hikâyesi akıldışı ve saçmadır ama PKK'nın anlatıları ikna etmek için değil, ilham vermek içindir. Hikâye (veya bizim eşanlamlı kullanacağımız “anlatı”) suç ve terör eylemi söz konusu olduğunda bir tasarım olarak kurucu işlev görmektedir. Şüpheliyi harekete geçiren veya suç ve terör eylemini gerekçelendiren, böylelikle iç ahlaki dengeyi sağlayan şey anlatıdır. Bir anlatıyla temellendirilmemiş terör eylemi yoktur.

2. TERÖRLE MÜCADELEDE KARŞI-ANLATI YAKLAŞIMI

Terörle mücadelede karşı-anlatı (*counter-narrative*) yaklaşımları, terör örgütlerinin şiddet eylemlerini meşrulaştırmak için kullandıkları ideolojik anlatılara meydan okumayı ve bunları bozmayı amaçlayan stratejilerdir. Karşı-anlatı yaklaşımları daha olumlu, kapsayıcı ve gerçeklere dayanan

alternatif perspektifler ve mesajlar sunarak bu anlatıların altını oymaya çalışmaktadır. Bu, azınlık topluluklarının katkılarının vurgulanmasını, demokrasi ve insan hakları gibi ortak değerlerin vurgulanmasını ve terör örgütleri tarafından kullanılan yanlış iddiaların ve propagandanın ifşa edilmesini içerebilmektedir. Karşı-anlatı stratejileri, kamuya açık mesaj kampanyaları, topluma erişim programları ve hedefli sosyal medya kampanyaları da dâhil olmak üzere çeşitli yollarla uygulanabilmektedir. Söz konusu stratejiler genellikle hem terörist şiddetin acil tehdidini hem de aşırıcılığın altında yatan ideolojik etkenleri ele almak için kolluk kuvvetleri ve istihbarat toplama gibi diğer terörle mücadele tedbirleriyle birlikte kullanılır. Genel olarak, karşı söylem yaklaşımları aşırılıkçı ideolojilerin cazibesini azaltmayı ve bireylerin radikalleşmesini veya terör örgütlerinin elemanı hale gelmesini önlemeyi amaçlamaktadır (Ferguson, 2016, ss.7-8).

Terörizm araştırmalarında anlatı çalışmaları oldukça yeni bir yönelimdir. David Omand'ın 2005 yılında ifade ettiği "terörist mesaja maruz kalan grupların çevrelerinde gördüklerini anlamalarına yardımcı olacak bir karşı anlatıya şiddetle ihtiyaç olduğu" tezi kısa sürede Batılı politikacılar, yetkililer, düşünce kuruluşları ve medyada yaygın kabul görmüştür. Öyle ki karşı-anlatı hızla salt bir kavram olmaktan çıkmış; Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization / NATO) gibi uluslararası kurumlar tarafından birçok projelere konu edilerek uygulamaya dökülmüş, hatta çeşitli şirketler ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla bir tür endüstriye dönüşmüştür (Glazzard, 2017, ss.3-7).

Pozitivist ve projeci / pratikçi bu yaklaşım, işe yarayıp yaramadığına dair kuşku ve itirazlar bir yana, akademide:

- Şiddet içeren kelimelerin şiddet eylemlerine yol açtığı,
- Karşı anlatıların terörist anlatıların yerini alabileceği,
- Terör tehdidinin söylem yoluyla hafifletilebileceği gibi iddialı varsayımlara ve zayıf teorik temellere dayanması nedeniyle eleştirilmiştir (Copeland, 2018, ss.232-234).

Nitekim "Think Again Turn Away", "Exit USA", "Say No To Terror" gibi "beyaz" veya "gri" karşı-anlatı proje örnekleri anlatı ile söylemi aynı saymaları gibi temelden sorunlu olmaları ve daha birçok nedenle işlevsiz kalmış, ters tepmiş ve hatta alay konusu olmuştur (Herwaarden, 2020, ss.17-25).

3. ANLATI KRİMİNOLOJİSİ VE TERÖR ANLATILARI

Terör ve anlatı ilişkisine dair bir diğer anlama yönelimi, kavramsal altyapısı 2009'da kurulmaya başlanan “Anlatı Kriminolojisi (*Narrative Criminology*)” alt disiplininden gelmektedir. İnsanları suça yönelten anlatıların biçim ve içerik özelliklerini araştıran bu alt disiplin son dönemde “bireyler neden yerleşik rejimlere karşı terör eylemlerinde bulunurlar, kendilerini niye tehlikeye atarlar?” gibi terörizm çalışmalarıyla ilişkilenen sorulara da kafa yormaya başlamıştır. Bu kapsamdaki çalışmalarda; terörizm çalışmalarında dillendirilen eyleme ve örgüte katılıma yönelik anlatıların, teröristin anlam dünyasını ve terör örgütünün kültürel aksesuarlarını yorumlamada sunduğu olanaklara dikkat çekilmektedir.

Anlatı Kriminolojisinin kurucularından L. Presser'in anlatı ve suç ilişkisine etki odaklı pozitivist yaklaşımı (Presser, 2008); süreç içerisinde S. Sandberg'in “performatif ve diyalojik” analizleri dâhil etmesi (Sandberg, 2022), J. Fleetwood'un Bourdieu'dan esinlendiği “anlatı habitusu” kavramı (Fleetwood, 2016) ve C. Archetti'nin “terör anlatılarının bireysel ve toplumsal inşası” yaklaşımı (Archetti, 2015) gibi katkılarla terörizmi de kapsayacak biçimde genişlemekte ve derinleşmektedir.

Fleetwood'un “anlatı habitusu” bireylerin kişisel anlatılarını inşa ederken bunu egemen söylemlerle (iktidar alanlarını yansıtan) ilişkili olarak yapmak zorunda olduklarını, ancak yine de habitus içinde öğrenilen ve taşınan söylemlerden yararlanarak bu anlatıların inşasında failliği nasıl kullanabileceklerini analiz eder (Fleetwood, 2016, ss.181-182).

Fleetwood, Bourdieu'nun bir toplumsal alanda egemen olan ve sorgulanmayan ortak görüş veya kabul anlamına gelen “Doxa” kavramını da analizine katar. “Doxa” toplumsal faillerin alana uygun davranmalarını sağlar, alanın yapısını meşru ve doğal gösterir, toplumsal alanda hâkim olan güç ilişkilerini de yansıtır ve pekiştirir. Fleetwood'da anlatı habitusu kelime dağarcığı, anlatı biçimleri, mecazlar, söylemsel biçimler ve özne konumları dâhil olmak üzere alana ait anlatı Doxa'sının içselleştirilmesidir. Yaratıcılık, habitus tarafından belirlenen sınırlar çerçevesinde mümkündür. Anlatı habitusu bireylerin anlatılarını ve anlatı kimliğini yapılandırır. Eylemi iki şekilde sürdürür ve motive eder: anlatılar, davranışlar için süregelen rasyonalizasyonlar olarak alışkanlık haline gelebilir veya değerlendirmeler anlatı yoluyla gerçekleşebilir. Kişisel anlatılar habitus tarafından oluşturulsa da bu durum anlatıların şekillendirilmesinde etkileşimlerin rolünü ortadan

kaldırılmaz. Ona göre anlatı kriminolojisi, yalnızca bireye değil, toplumsal yapıya da dikkat çekebilmelidir (Fleetwood, 2016, s.188).

Bir başka deyişle, Doxa, PKK örneğinde, terör örgütünün egemen kabulleridir ve ölen hikâyeleri de Doxa'da içselleşmiş kelime, anlatı, mecaz ve söylemler repertuarıdır.

Archetti ise anlatıyı terörizm araştırmalarının içinden görür ve anlatıları incelerken, bireysel anlatılar ile kolektif anlatılar arasında bir ayrım yapılması gereğini ifade eder. Bireysel anlatı, bir kişinin dünyayı ve dünyadaki rolünü anlamasından oluşur, bir bireyin kimliği ("biz kimiz") herhangi bir anda içinde bulunduğu ilişkiler ağı tarafından şekillendirilir. İletişim teknolojileri, bu tür ilişkilerin yüz yüze etkileşimler alanının ötesine genişletilmesinde rol oynamaktadır. İşte bu noktada birey diğer anlatılarla temasa geçebilir. Bunlar diğer aktörlerin bireysel anlatıları (örneğin arkadaşlarımıza ve tanıdıklarımıza ait) olabileceği gibi kolektif anlatılar da (örneğin demokratik bir toplumun aidiyet duygusuyla ilgili veya etnik bir azınlığın gelenekleri, dini bir grubun ritüelleri vb. tarafından sürdürülen anlatılar) olabilir. Kolektif anlatılar, siyasi hareketlerde olduğu gibi (veya terör örgütleri) belirli mobilizasyon amaçları doğrultusunda teşvik edilebilir (Archetti, 2015, ss.50-52).

Diğer aktörlerin anlatıları da dâhil olmak üzere gelen herhangi bir bilgi asla olduğu gibi özümsemeyecek, bireysel anlatının prizmasından süzülüp bireyin kendine mal edilecektir. Bu, zaman içinde bireyin dünya görüşünde bir değişikliğe yol açabilir, değişen sosyal ilişki kalıplarına, gözden geçirilmiş bir kimlik gelişimine, bireysel anlatıya, davranışa ve sürekli bir döngü içinde benzerlerine yansiyabilir. Kısmen bizim eylemlerimizin bir sonucu olarak, kısmen de ağlarımızdaki tüm aktörlerin eşzamanlı eylemlerinin bir sonucu olarak, ilişkilerin haritaları sürekli değişmektedir. Bu da etrafımızdaki dünyayı yorumlama ve hareket etme şeklimizle birlikte kimliğimizin de sürekli evrilmesine yol açar (Archetti, 2013, s.68).

Archetti ilişki olarak inşa edilen ve zaman içinde değişebilen anlatı kavramlaştırmasını radikalleşme ve buradan belki terör örgütüne katılma sürecini açıklamada daha etkili olarak değerlendirir (Archetti, 2017, ss.220-221). Bireysel anlatı, bir sosyal aktörün herhangi bir zamandaki ilişkiler kümesi tarafından şekillendirilen kimliği, bunun sonucunda ortaya çıkan dünya görüşü ve buna karşılık gelen eylemi hakkındaki açıklamasıdır. Bu

bakış açısına göre, aşırılık yanlısı bir gruba katılmak, sanki grubun kolektif anlatısı bireysel anlatının yerini almış gibi, dışsal bir anlatının birey tarafından alınıp içselleştirilmesinin bir sonucu değildir. Aşırılık yanlısı bir grubun parçası olmak, daha ziyade değişen ilişki kalıplarının bir sonucu olarak, grubun kolektif anlatısıyla uyumlu bir bireysel anlatı geliştirmek anlamına gelir. Bireysel ve kolektif anlatılar bir arada var olur. Radikalleşmenin bu açıklaması bireyin aktif rolünü vurgulamaktadır. Her ne kadar sosyal alanı oluşturan ilişkiler kümesi içindeki konumumuz kim olduğumuzu, ne bildiğimizi, nasıl düşündüğümüzü ve nasıl hareket ettiğimizi belirlese de bu deterministik bir anlam taşımamaktadır. Aslında sosyal bağları nihai olarak yöneten bireydir. Buna ek olarak, gelen herhangi bir bilgi doğrudan kişinin zihnine akmaz, ancak her zaman bireysel anlatının prizmasından seçilir ve okunur (Archetti, 2015, s.53).

4. METODOLOJİ, ÖRNEKLEM VE ARAŞTIRMACILARIN ÖZDÜŞÜNÜMSELLİĞİ

4.1. Metodoloji

Bu çalışmada temel olarak anlatı kriminolojisinin analiz yöntemleri kullanılmıştır. Sandberg'in özetleyip çerçevelediği yöntemler hikâyenin rolleri veya karakterleri, hangi olay örgüsünün oynandığı, hangi sınırların bir araya getirildiği ve hikâyenin hangi türde olduğu gibi hikâyelerin içeriğini ve biçimini araştıran anlatı araştırmalarının birikimi ve genel hatlarıyla sistematik ifadesidir (Sandberg, 2022). Sandberg'in önerdiği analizler demetini diyalojik / performatif, yapısal ve tematik başlıklarında sınıflandırmak mümkündür.

4.1.1. Diyalojik / Performatif Analiz

Anlatı analizine yönelik bu yaklaşımda, anlatı bağlamının yakından okunması önemlidir ve anlatının gerçekleştiği etkileşim, hangi anlatının anlatıldığı ve izleyici tarafından nasıl anlaşıldığı açısından çok önemli kabul edilir. Hikâye anlatımı, bir dinleyici kitlesi ve bir hikâye anlatırken bir amacı ya da hedefi olan bir ya da daha fazla hikâye anlatıcısı olan bir performans olarak görülür. Diyalojik/performatif gelenekte soru, hikâyenin ne hakkında olduğu ya da nasıl anlatıldığı değil, kimin, ne zaman ve neden konuştuğudur (Riessman, 2007, s.105).

4.1.2. Yapısal Analiz

Yapısal analiz bir hikâyenin biçimini vurgular. Sorulan soru, bir öykünün nasıl organize edildiğidir. Yapısal anlatı analizi toplum dilbilim ve anlatı bilimden esinlenir. Toplumsal bağlam, kurumsal kısıtlamalar, güç ilişkileri ve daha geniş kültürel söylemlerden ziyade hikâyenin küçük yapı taşlarıyla ilgilenir. Hikâyelerdeki mikro düzeyde detaylar ve somut anlatım teknikleri sayesinde hikâyeler analiz edilir ve buradan hareketle toplumsal önem anlaşılacak istenir (Sandberg, 2009, ss.526-527).

4.1.3. Tematik Analiz

Tematik anlatı analizi, hikâyenin ne hakkında olduğu sorusu etrafında döner. Anlatılanların içeriği, anlam ve nokta/coda gibi analizin merkezinde yer alır. Tematik analiz nadiren dil, biçim veya etkileşime bakar ve bu nedenle daha genel olarak nitel metodolojideki tematik analiz veya tematik kodlamaya benzer. Temel fark, hikâyelerin tamamının genellikle analize dahil edilmesi ve vakalar arasında teorileştirilen temaların bunlardan elde edilmesidir. Tematik anlatı analizi yapan araştırmacı belirlenen temaların tek bir hikâyeye veya tek bir bireye özgü olmayıp daha büyük bir şeyi temsil edip etmediğine dikkat etmelidir (Sandberg vd., 2019, s.407).

PKK'nın ölen terörist hikâyelerinden çıkarılabilecek örgüt Doxa'sı ve oradan Anlatı Habitusu'nu yorumlamanın böylesi geniş bir analizler ilişkiselliği ile mümkün olabileceği düşünülmektedir.

4.1.4. Referans Analizi

Archetti anlatının ve özellikle terörist anlatının “yeniden anlatım” olduğunu ifade eder. Ona göre, anlatı kavramı, terörist hikâyenin örgütün liderleri tarafından nasıl inşa edildiğini anlamaya yardımcı olur, ancak sempatanların, angaje destekçilerin ve yeni katılanların yeniden anlatımı yoluyla zaman içinde yayılmayı ve varlığını sürdürmeyi başarır. Teröristlerin anlatısı, her anlatı gibi, kolektif bir inşanın sonucudur. Herhangi bir anlatının varlığını sürdürmesinin nedeni de daha geniş kitleler tarafından sürekli olarak yeniden anlatılması ve yeniden çağrıştırılmasıdır (Archetti, 2017, s.241). Yine aynı biçimde anlatının yeniden anlatımını güçlendiren onun kolektif anlatılara veya büyük anlatılara yönelik referanslarının yoğunluğu ve ilişki halidir. Archetti'ye göre de anlatı bireysel olduğu kadar kolektif bir karşılıklı inşanın ürünüdür (Archetti, 2013, s.68).

Bu araştırma için geliştirilmeye çalışılan bir yöntem olarak, örneklem seçilen PKK ölen terörist hikâyelerine, referans analizi biçiminde kavramlaştırmayı önerdiğimiz, “hikâye başka hangi hikâyelere ve / veya büyük anlatılara atıf yapıyor?” soruları da sorulmuştur.

4.2. Örneklem

Araştırmada örneklem olarak PKK'nın Avrupa yayını Yeni Özgür Politika gazetesinde Aralık-2022'de yayınlanan 23 teröriste ait ölen hikâyesi seçilmiştir. Seçilen zaman aralığında PKK'nın ölen terörist hikâyelerinin artış gösterdiği gözlenmiştir. Bu durumun PKK'nın Pençe-Kilit Operasyonunda verdiği büyük kayıplarla ilişkili olduğu yorumlanmaktadır. Bölücü terör örgütünün ağır yenilgisini hangi biçim ve içerikteki hikâyelerle anlamlı hale getirmeye çalıştığını araştırmanın PKK'nın iç-kültürünü ve anlam evrenini yorumlamada yön gösterici olacağı düşünülmüştür.

Yazarları ve geçmiş / güncellik yönünden 15 teröristin hikâyesi geçmişe dair ve bireysel “anı”, 8 teröristin hikâyesi ise güncel ilişkin örgütsel basın bildirisidir. Bireysel anılarda yazarın ismi bellidir, fakat bu isimlerin kod adları olabileceği sanılmaktadır (Amed, 2022; Nuda, 2022). PKK'nın sözde silahlı yapılanması HPG'nin basın bildirimleri ise Yeni Özgür Politika gazetesinde isimsiz olarak yayınlanmıştır (Yeni Özgür Politika, 2022a; Yeni Özgür Politika, 2022b).

4.3. Araştırmacıların Özdüşünümselliği

Özdüşünümsellik, kişinin kendi inançları, değerleri ve varsayımları ile bunların bakış açısını ve eylemlerini nasıl etkilediği üzerine düşünme sürecidir. Kişinin kendi konumunun ve bu konumun dünyayı kavrayışını nasıl şekillendirdiğinin eleştirel bir şekilde incelenmesini içerir. Akademik araştırma ve yazımda özdüşünümsellik özellikle antropoloji, sosyoloji ve kültürel çalışmalar gibi araştırmacıların genellikle kendilerinden farklı toplulukları ve kültürleri incelediği alanlarda önemlidir. Araştırmacılar özdüşünümsel davranarak kendi önyargılarını ve sınırlılıklarını fark edebilir ve bunların araştırmaları üzerindeki etkisini açıkça belirtirler (Popoveniuc, 2014, ss.209-210).

Terörizm çalışmalarında özdüşünümsellik esas itibarıyla “Eleştirel Terörizm Çalışmaları” yaklaşımında ifade bulmaktadır. Alandaki düşünümsellik eksikliğini tespit eden yaklaşım terörizm çalışmalarında bulunan devlet merkezliği sorunsallaştırmaktadır. Özdüşünümsellik

meselesi, terörizm çalışmalarında bağlamsallaştırma eksikliği, tarih dışılık, devletçi önyargı gibi zayıflıklara işaret etmektedir (Heath-Kelly, 2010, s.236).

Bu çalışmanın araştırmacıları devletçi önyargılardan uzak biçimde, araştırmanın bağlamsallaştırma ve tarihselleştirme amaçları doğrultusunda PKK'yı, hemen tüm uluslararası kurumlar gibi, bölücü bir terör örgütü olarak kavramsallaştırmakta ve ele aldığı mesele karşısındaki konumunu bu yönde belirlemektedir.

5. ANALİZLER

5.1. Diyalojik / Performatif Analiz

Örgütsel anlatılarda konuşan PKK terör örgütüdür. PKK'nın özellikle yurtdışı kitesine hitap etmektedir. Pençe-Kilit Operasyonunda kayıplar veren örgütün ölümleri meşrulaştırması, sözde kahramanlar olarak mitleştirilmesi ve yeni eleman devşirilebilmesi için örgütün sözde kültür ve değerlerinin yeniden üretilmesi amaçlanmaktadır.

Bireysel anı türündeki hikâyelerde hedef kitlesi, amacı ve anlatı bağlamı örgütsel anlatılarla aynıdır. Konuşan “örgütün anlatı habitusu içinde öğrenilen ve taşınan söylemleri kullanan” yazarlar değil, aslında yine örgüttür. Bu tür hikâyelerde “otantik anlatıcı” görünendir; özünde örgüt kültürü ve onun “değerleri”, “geçmişin tanıklıkları” aracı kılınarak yeniden inşa edilmek istenmiştir.

5.2. Yapısal Analiz

Örgütün doğrudan anlatıları “eksikli trajik kahramanlık hikâyesi” türündedir. Ölenin bireysel karar süreçleri, karşılaştığı engeller, ölüm biçimi ve “bıraktığı miras” kısımlarının yani üç boyutlu inandırıcı kahramanın yokluğu eksikli tür olma nedenidir. Bu özel türde standart biçimde ve sırasıyla teröristin doğum yeri, ailesinden veya yakın çevresinden devraldığı örgüte katılım yahut tanıklık mirası, istihdam edildiği yerler, yüzeysel ve basmakalıp kişisel özellikler kısaca yer almaktadır.

Bireysel anılar, karakterlerin tasviri ve olayların anlatılmasında maskaralık (*farce*) seviyesinde abartılar içeren fragman metinlerdir. Parçalılık ve diyalektik içermeyen zamansızlık, karakterleri, bir türlü ölmeyen “Rambo'nun” ucuz pastiş parodilerine dönüştürmüştür. Giriş

bölümünde özetlenen terörist elebaşı Ramazan Aybi anlatısı “Rambo” pastiş parodisine iyi bir örnek oluşturmaktadır (Amed, 2022).

Örgütsel veya bireysel her iki tür “trajik” hikâyede de “biz”, fedailik gibi feodal değerlerin çeşitli varyasyonlarıyla karakterize edilirken; “onlar” tanımlaması da “işgalci, soykırımcı, sömürgeci” gibi son derece sınırlı kelime repertuarından şematize edilmiştir:

“...soykırımcı ve işgalci Türk devletine karşı direniş saflarında yerini aldı” (Yeni Özgür Politika, 2022b).

“...yoldaşlarımız mücadeleleri ile işgalci Türk devletine halkımızın hiçbir koşul altında boyun eğmeyeceğinin mesajını en net bir biçimde vermişlerdir”

“Sömürgeci Türk devletinin baskı ve katliamlarına tanıklık etti” (Yeni Özgür Politika, 2022b).

5.3. Tematik Analiz

5.3.1. Fedainin Trajik Ölümü ve Moral

Örgütsel ve bireysel anlatılarda baskın içerik “fedainin trajik ölümüdür”. Peñçe-Kilit Operasyonunda kayıplar veren PKK'nın ölen elemanlarının tüm fedakârlıklarına rağmen trajik sonları hikâyeye edilmiştir. “Yiğit, nefer, kahraman” gibi sıfatların yakıştırıldığı ölen teröristlerin hikâyeleri, örgüt için avuntu işlevine koşulumak istenmiştir, bu yönüyle yenilginin yaşandığı bağlama da uyumludur. Örgütün yüksek sayıdaki eleman kaybı, bireysel anlatılardaki geçmiş ölümlerle de ilişkilendirilerek “bunun ilk olmadığı” ama “intikamın alınacağı” duygusu ile telafi edilmeye çalışılmıştır:

“T.C. ordusu bunu çok iyi bilmelidir ki, yalnız bir gerilla olarak kalsak bile ateş topu olup yine de yoldaşlarımızın intikamını alacağız” (Nuda, 2022).

Eski döneme ait eleman kayıplarının hikâyeye edildiği bireysel anlatılardaki “moral” vurgusu dikkat çekicidir. Hikâyelerde sürekli tekrarlanan, geçmişte ölenlerin hiçbir durumda moralini yitirmediği söylemi doğrudan örgütün bugünkü elemanlarına verilen “moral ve motivasyon” mesajıdır. “Davaya ve yoldaşlara sadık” kalınırsa ve moral yüksek tutulursa, “intikam” alınabilecektir:

“Çok çetin savaş koşullarında bu olguları daha da büyütmeyi özellikle de moralimizi korumayı şehitlerimizden öğreniyoruz” (Nuda, 2022).

5.3.2. Örgütün İdeolojik Aygıtı ve Terörist Özne

Althusser'in devlet için söylediğine atfen “örgütün ideolojik aygıtı” işlevini üstlenmiş örgüt anlatımlı ölen terörist hikâyeleri, “öznesini” esas olarak “örgütsel soyluluktan”, tali olarak da “tanıklıktan” çağırılmaktadır (*interpellation*).

Basın bildirilerinde tanıtılan terörist öznenin ya ailesinde veya yakın çevresinde daha önce etkisiz hale getirilmiş bir başka terörist vardır, ya da örgütçe önemli kabul edilen kimi olaylara (Hendek olayları vb.) “tanık” olmuştur. Örgüt için öznesinin öncelikli özelliği örgütsel soyudur ve bu yönüyle hiyerarşide seviye veya-PKK tüm ölenlere hikâye yazmamaktadır-ölen hikâyesinde trajik kahramanlık kazanmaktadır:

“...2016'da Sert'te şehadete ulaşan ağabeyi Çirav Botan'ın (Cemal Oğuz) özgürlük saflarında bulunması, her zaman gerillaya büyük bir ilgi duymasını sağladı... 2014'te Dihe'de gerilla saflarına katıldı” (Yeni Özgür Politika, 2022a).

“...1994'te şehadete ulaşan amcası Şehîd Hogir'in mücadelesini sahiplenerek 2011 yılında gerillaya katıldı” (Yeni Özgür Politika, 2022b).

“...Colemêrg'de dünyaya geldi. Yurtseverlik ölçüleri yüksek bir aile ve çevrede yetişti” (Yeni Özgür Politika, 2022b).

“... Öz yönetim sürecindeki direnişlere tanıklık etti ve direnişe katıldı. Bu süreçte karar verip 2015'te gerillaya katıldı” (Yeni Özgür Politika, 2022a).

Kişilerin yazdığı anılarda ise “özne” yoktur, piyasa işi aksiyon filmlerinin pastiş parodileridir. Fakat anılarda sözde komutanlık rütbesine dair yazılanlar anlamlıdır, “güvenliği öncelikli sağlanacak kişi” olarak nakledilmektedir. Bu anı-hikâyelerdeki hiyerarşik değini ile örgüt içi güç ilişkilerinin yeniden üretilmesi hedeflenmiştir:

“...Hepsinin tek bir kaygısı vardı. O da komutanlarının güvenliğiydi” (Amed, 2022).

PKK'nın “ekolojik feminizm” söyleminin aksine kişi anlatımlı ölen hikâyelerinde kadın teröristler ya salt isim olarak geçmekte, eril sıfatlarla

(yiğitlik vb.) anılmakta veya erkeklerin “çok saygılı olduğu” nesnelere olmaktadır:

“...Heval Rohat saygı abidesiydi, kadın arkadaşlara karşı çok saygılı bir duruşu vardı” (Nuda, 2022).

Çevrecilik namına ise, en fazla, teröristleri tanıtırken “doğaya olan sevgisinin yaşamının bir parçası olduğunu söylerdi” gibi iğreti nitelermeler kullanılmaktadır (Nuda, 2022).

5.4. Referans Analizi

Örneklemedeki hikâyelerde İslamiyet'in kimi seçilmiş kavramlarına (şehitlik gibi), ekolojik feminizme gevşek atıflar görülmektedir. Referansa en düzeysiz örnek popüler kültürün aksiyon türü ve onun figürlerine yapılan çağrışımlı atıflardır.

Anlatı düzeyinde herhangi bir “büyük anlatıya” değil, “bir başka ölen terörist hikâyesine” atıf yapılmaktadır. Kendine özgü (*sui generis*) bir hikâye bir diğer aynı tür hikâyeyi referans göstermektedir. Başka bir ifadeyle performatifliği, diyalojikliği, yapısı ve temalarıyla bir “anti-hikâye” birçok aynı “anti-hikâyeyi” döngüsel olarak çağırmakta yahut anlam, bağlam, zaman, değer, kültür ve kimlik düzeyinde kendini ve tümünü eşitlemekte, tümünden hiçleştirmektedir.

PKK'nın sözde 1976-1984 Şehitler Albümündeki tarihselleştirmelere ve “Demirci Kawa” gibi mitsel söylencelere verilmiş referanslara bakarak mevcut örnekleme “anlatı daralması”, “anlatı tıkanması” ve hatta “anlatının anlamsızlaşması” olarak yorumluyoruz:

“Bizim ülkemizde de tarihin çok eski dönemlerinden bu yana yabancı işgale karşı birçok halk kahramanı adını tarihe geçirmiş, halkımız kahramanlıklar yaratmıştır... Tarihimizdeki Demir Kawa halkımızın işte böyle bir kahramanlık efsanesidir” (PKK, t.y.)

6. HİKAYELERİN ANLAM DÜNYASI: POST-MODERN SÖZLÜ KÜLTÜR

PKK terör örgütünün veya kişilerin ölen terörist hikâyelerinde ortaya çıkan anlam dünyası modernizm öncesine ait “sözlü kültürdür”. “Fedainin trajik ölümünün intikamını almak” için “örgüt soylusundan” yine “fedakârlık, sadakat ve ölüm” talep edilmekte ve başka bir “ölen terörist

hikâyesine trajik kahraman” olma vaat edilmektedir. Hikâyelerin yeniden ürettiği semboller, değerler ve kimlik pre-modern ve hatta feodal niteliktedir.

Sözlü kültürde tarih ve mit iç içedir; anlatılar işitsel, parçalı, tekrarlı, kalıplaşmış, geleneksel ve tutucudur. PKK'nın ölen hikâyeleri, yazılı olmasına rağmen sözlü kültürdeki gibi slogan veya söz öbeklerinin biteviye tekrarına dayalıdır; mitik, fragmante, standardize ve sentetiktir.

Walter J. Ong sözlü kültürlerin hafızaya ve hatırlamaya dayandığını belirtmektedir: “Hatırlayabildiğin şeyi bilirsin” (Ong, 1982, s. 33). Sözlü kültür insanların ne hakkında düşünecekleri hatırlamaya bağlıdır. Dolayısıyla, sözlü kültür yalnızca hatırlamakla kalmamalı, aynı zamanda hatırlama kalıpları aracılığıyla düşüncelerini organize etmelidir. Sözlü kültürde düşünme ve yazma, “hazır sözlü oluşuma göre şekillendirilmiş” (Ong, 1982, s. 34) anımsatıcı kalıplar içinde gerçekleşmektedir. PKK ölen hikâyelerinde hatırlama (ve hatırlatma) kalıplarına örnek olarak sürekli tekrarlanan “yiğit, nefer, kahraman” veya tersinden “işgalci, sömürgeci, soykırımcı” kelimeleri verilebilecektir. Aynı biçimde PKK'nın ölen teröristler için yazdığı “eksikli trajik” hikâyelerin birbirini çağıran aynılığı bu kez türe ilişkin bir hatırlatma kalıbı olarak değerlendirilebilir. PKK elemanlarına ve hedef kitlesine anti-hikâye türüyle, bu türün kalıplaşmış ve biteviye anımsatıcı (*mnemonic*) içeriğiyle sözlü kültürün içinden seslenmektedir.

Ong sözlü kültür anlatılarındaki karakterlerin insan değil “tip”, nadiren üç boyutlu ve anıtsal (*monumental*) olduğunu ifade etmektedir (Ong, 1982, s.70). PKK etkisiz hale getirilen elemanlarını mitik bir tek boyutla tipleştirerek anıtlılaştırmak istemekte ve böylece onları unutulmaz kılmaya çalışmaktadır. Ölen teröristler sözlü kültürün modernizm öncesi niteliklerine uygun biçimde bir çeşit “soyluluktan” ve bir hatırlama / hatırlatma kalıbı olan tanıklıktan çağrılmış ve tipleştirilmiştir.

Sözlü kültürde anlatının biçimi de sıklıkla tekrarlanır ve bir biçimde türleşir. Sözlü anlatıda olaylar kronolojik olarak sıralanmaktan ziyade eklemeli olma eğilimindedir (Ong, 1982, ss. 37-40). PKK'nın gerek basın bildirilerinde yer alan gerekse de anılara dayalı terörist hikâyelerinde karakterler ve olaylar belirli mantıksal sıralamalardan yoksun, bir diğerine eklenerek geçip gitmektedir. Hiçbir karakter bütünlüklü ve hiçbir olay bağlamsal değildir. Yine Ong'a göre sözlü kültürlerde uzun, doruk noktalı anlatılar yoktur; çünkü doruk noktalı olay örgüsü sözlü kültür için doğal

değildir, yaşam ve anlam dünyasıyla uyuşmaz (Ong, 1982, s. 143). Bu nedenle ölen terörist hikâyeleri PKK'nın anlam doğasına uygun nitelikteki tip ve olay parçalarının birbirine eklendiği (fragmente), sentetik bir anti-türdür.

PKK ölen hikâyelerinin örgüt yayınlarda yazılı olması onları sözlü kültür sınırları dışına çıkarmamaktadır. Yazı burada anımsatıcı sözlerin ve tür olmayan türün sürekli biçimde iletilmesinde kullanılan bir araçtan ibarettir. Öte yandan, kendini sürekli biçimde yeniden üreten sözlü kültürün üzerine teyellenmeye çalışılan -geçmişteki Marksist söylemi, şimdi ise-İslamiyet'in mesela şehitlik kavramını; çevrecilik, feminizm gibi brikolaj söylemleri ve elbette "Ramboculuk" öykünmesini de dikkate aldığımızda, ölen terörist hikâyelerinin ve dolayısıyla terörist örgütün anlam dünyasını "Post-Modern Sözlü Kültür" olarak yorumluyoruz.

SONUÇ

Örneklemedeki PKK'nın ölen terörist hikâyeleri Pençe-Kilit Operasyonunun kayıplarının ("fedainin trajik ölümü") "intikamının" alınacağını söyleyen "moral verme" anlatılarıdır.

PKK'nın "ölen öznesi" esas olarak "örgüt soylusu", ikinci seviyede ise "tanıktır".

Terör örgütünün hikâyeleri tarihsellikten kopuk; "büyük anlatılara" değil, bir başka aynı hikâyeye atıp yapan; grotesk ve parçalı metinlerdir.

Feodal değerlerle çağrılan "soylu" örgüt elemanına yine ve yeni bir trajik hikâyede "ölen fedai" rolü vaat edilmektedir.

"Ölen terörist hikâyelerinin" süreç içerisinde daraldığı, tıkanıdığı ve anlamsızlaştığı görülmektedir.

PKK'nın kültürel repertuarı, üzerine serpiştirilmeye çalışılan türlü brikolaj söylemlere rağmen, özdeki "Sözlü Kültürün" post-modern varyasyonu ve dahi imitasyonudur.

PKK'nın kuruluşundan başlayarak belirsiz aralıklarla basılı biçimde yayınlanan sözde şehit albümleri ve en son olarak internet ortamında devam eden sözde şehit künyeleri, anıları, videoları gibi yayınları geniş bir ölen terörist hikâyesi arşivi oluşturması sonucunu doğurmuştur. Bu külliyyatın diyalojik / performatif, tematik, yapısal, referans analizlerinin yapılması ve o

tür hikâyelerin zaman içerisinde nasıl dönüşüm gösterdiğinin analiz edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Amed, İ. (2022, 12 Aralık). *Dêrşew Kalesi'nin yiğitleri*. Yeni Özgür Politika.
- Archetti, C. (2013). *Understanding terrorism in the age of global media: A communication approach*. Palgrave Macmillan UK.
- Archetti, C. (2015). Terrorism, communication and new media: Explaining radicalization in the digital age. *Perspectives on Terrorism*, 9(1): 49-59.
- Archetti, C. (2017). Narrative wars: Understanding terrorism in the era of global interconnectedness. O'Loughlin, B., Miskimmon, A. Ve Roselle, L. (Ed.), *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* (ss. 218-245). University of Michigan Press.
- Barthes, R. (1977). *Image-music-text*. Heath, S. (Ed.); Heath, S. (Çeviri). Farrar, Straus and Giroux.
- Casebeer, W. D., ve Russell, J. A. (2005). Storytelling and terrorism: Towards a comprehensive “counter-narrative strategy”. *Strategic Insights*, 6(3): 1-16.
- Copeland, S. (2018). Telling stories of terrorism: A framework for applying narrative approaches to the study of militant's self-accounts. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 11(3): 232-253.
- Ferguson, K. (01 Mart 2016). *Countering violent extremism through media and communication strategies*. CVE Kenya. Erişim tarihi: 21 Nisan 2023.https://cve-kenya.org/media/library/Ferguson_2016_Countering_violent_extremism_though_media_and_communication_strategies.pdf
- Fleetwood, J. (2016). Narrative habitus: Thinking through structure/agency in the narratives of offenders. *Crime, Media, Culture*, 12(2): 173-192.
- Glazzard, A. (2017). *Losing the plot: Narrative, counter-narrative and violent extremism*. International Centre for Counter-Terrorism, Erişim tarihi: 21 Nisan 2023.<http://www.jstor.org/stable/resrep29416>
- Heath-Kelly, C. (2010). Critical terrorism studies, critical theory and the “naturalistic fallacy”. *Security Dialogue*, 41(3): 235-254.

- Herwaarden, R. v. (2020). *Terrorists as storytellers: An exploration of the counter-narrative approach in counter-terrorism research combined with a literary analysis of "The dust will never settle down" (2007) by Anwar al-Awlaki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Utrecht Üniversitesi, Utrecht.
- Milliyet. (29 Nisan 2008). *Terör örgütünün "ölüm makinesi" Aybi, Kuzey Irak baskınında öldü*. Milliyet. Erişim tarihi:21 Nisan 2023.<https://www.milliyet.com.tr/gundem/teror-orgutunun-olum-makinesi-aybi-kuzey-irak-baskininda-oldu-522126>
- Nuda, A. (2022, 21 Aralık). *Ateş olacağız, intikam alacağız*. Yeni Özgür Politika.
- Ong, W. J. (1982). *Orality and literacy: The technologizing of the word*. London and New York: Methuen
- PKK. (t.y.). *1976-1984 PKK direniş şehitleri albümü*.
- Polletta, F. (2006). *It was like a fever: Storytelling in protest and politics*. University of Chicago Press.
- Popoveniuc, B. (2014). Self reflexivity. The ultimate end of knowledge. *Procedia –Social and Behavioral Sciences*, 163(0): 204-213.
- Presser, L. (2008). *Been a heavy life: stories of violent men*. University of Illinois Press.
- Riessman, C. K. (2007). *Narrative methods for the human sciences*. SAGE Publications.
- Sandberg, S. (2009). Gangster, victim or both? The interdiscursive construction of sameness and difference in self-presentations. *The British Journal of Sociology*, 60(3): 523-542.
- Sandberg, S. (2022). Narrative Analysis in Criminology. *Journal of Criminal Justice Education*, 33(2): 212-229.
- Sandberg, S., Tutenges, S., ve Pedersen, W. (2019). Drinking stories as a narrative genre: The five classic themes. *Acta Sociologica*, 62(4): 406-419.
- Somers, M. (1994). The narrative constitution of identity: A relational and network approach. *Theory and Society*, 23(60): 605-649.
- Tölölyan, K. (1989). Narrative culture and the motivation of the terrorist. Shotter, J. Ve Gergen, K. J. (Ed.), *Texts of Identity* (ss. 99-118). Sage.

Yeni Özgür Politika. (2022a, 2 Aralık). *İşte o operasyonun kahramanları.* Yeni Özgür Politika.

Yeni Özgür Politika. (2022b, 8 Aralık). *Direnişin 5 neferi.* Yeni Özgür Politika.